

UNITÁRIUS ÉLET

XVII. ÉVFOLYAM, 4. SZÁM

1963. OKT.—DECEMBER HÓ

Egyházunk is jelzi, hogy népünk magára talált ebben az új világban!

— Részlet a november 10-i közgyűlés püspöki helynöki jelentéséből —

Az állam az egyházakkal kötött egyezmény értelmében az államsegélyt fokozatosan leépíthetné, időt adva az egyezményben az egyházaknak, hogy soraikat rendezzék, fenntartásukhoz szükséges anyagi fedezetet alapok gyűjtésével biztosítsák. Ezzel szemben népköztársaságunk kormányja az egyházak kérésére az államsegélyek csökkentésétől évről évre eltekintett, s az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke éppen a napokban közölte esperes-püspöki helynökkel, hogy kormányunk az egyházak kérésére és figyelembe véve azt a jó munkát is, amelyet az egyházak végeznek a világ építése és a béke megvédése terén, az államsegélyek csökkentésétől az 1964. évre szólóan is eltekint és az államsegélyeket a következő évben is maradéktalanul folyósítja az egyházak részére. Egyházunk nevében hálás köszönetünket az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke és kormányunk felé megfelelő formában már kifejezésre juttattam. Nem mulaszthatom el azonban, hogy itt a közgyűlés plénuma előtt is meg ne ismétljem. Mi azt nem tudhatjuk, hogy az úgynevezett nagy egyházaknak mit jelent a nekik juttatott államsegély, azt azonban tudom, hogy nekünk valósággal a létünk biztosítását jelenti. Talán ezért is van az, hogy a kicsinyek öröme és hálaája sokszor nagyobb is a nagyokénál. Természetesen tudjuk, hogy a segítségeket csupán szavakkal — akármilyen szépen válogatjuk is össze azokat — nem lehet viszonzni. A szolgáltatásokért csak szolgálattal lehet törleszteni. És ne gondolja senki, hogy ez csupán az én feladatom s velem együtt még néhányunké, akik őrhelyünkönél fogva sokkal inkább a világ szeme előtt vagyunk, mint a nagy többsége az atyafiaknak, beleértve természetesen a lelkipásztorokat is. Unitárius Anyaszentegyházunk az unitárius atyafiak lelki és társadalmi szervezeti közössége. Ez a közösség egyediben is, összességében is itt éli életét, keresi és kapja meg a mindennapi kenyerét a Magyar Népköztársaságban, azok között az életformák között, amelyek a miénkek. Senkinek sem kell tennie semmit sem a lelkiismerete, sem az evangélium ellen, de legalább annyit mindenkinek meg kell tennie a maga helyén a mindennapi életben, amennyit az evangéliumból mi együttesen vállaltunk. Ez nem több, de nem is kevesebb, mint Jézus követése. Jótestvéri viszonyban élni minden jószándékú emberrel, pillanatig ki nem hagyó tudattal küzdeni a béke védelméért, s legalább egy emberi életnyi morzsát adni a világnak a becsület, a tisztesség, a testvéri szeretet, a munkakészség számára biztos menedékkül. Aki ezt nem vallja — akár milyen legyen is köztünk a beosztása —, minden más lehet, csak unitárius nem. Hála Istennek és elismerés az atyafiaknak, ilyen értelmű problémák mind egyre kevesebb akad.

Gyülekezeteinkről és általában az egyházunkról most már nyugodt lélekkel és jó érzésekkel mondhatjuk el, hogy: megtalálta a helyét az épülő szocializmusban. Az a nyugodt légkör, az a lelki kiegyensúlyozódás, határozott és biztos irányban, mindig

előre tekintő, soha meg nem ingó vonalvezetés, a béklyókat jelentő sallangoktól megszabadult, minden rezzenésében becsületesen emberi magatartás, amellyel népköztársaságunk kormányja az ellenforradalom után kezébe vette az ország sorsát, s viszi töretlen bizalommal a kibontakozás, a nyugodt és félelemmentes emberi élet megvalósulása felé, ez a jótékony lelki atmoszféra rányomta bélyegét egyházunk életére is. S ez nem valami ritkaság számba menő csoda, hanem a legtermészetesebb folyamat, hiszen magyar népünk Istenhívő tömegének kis Benjáminka vagyunk, jogos és törvényes örököse és része a szebb és bolder életet kereső nagy közösségnek.

Vizsgálataim alkalmával azt tapasztaltam, hogy hiveink mindenütt egyenesben vannak már. Falusi termelőszövetkezetekben dolgozó a fiai otthonosan találják magukat a legkülönbözőbb feladatokat és megbízásokat teljesítő brigádokban. Lélekszámunkhoz képest rendkívül szép számban vannak, akik élenjárók és példamutatók a munkában. Úgy látszik, hogy letűnt az a korszak, amikor az emberek lelkileg tele voltak gátlásokkal s mintha egyik szemükkel mindig hátrafelé tekintgettek volna, csak fél kézzel és fél lélekkel dolgoztak. Ugyanezt tapasztaltam a más természetű gyülekezeteinkben is. A mi kicsiny egyházunk is félreérthetetlenül jelzi, hogy népünk magára talált ebben a minden vonatkozásában új világban, s az eredmények egyre meggyőzőbbek lesznek.

Örvendetesen tapasztaltam azt is, hogy hiveinknek egy tekintélyes rétege határozottan vetett számot az eléje tornyosuló követelményekkel, és rendezte Istenel és a templommal, az egyházzal való viszonyát. A pietista kegyesség soha sem volt unitárius erény. Mi már Dávid Ferencről kezdve, de különösen a XIX. századtól fogva, sajátos emberi módon, az értelem fényénél készítettük hitbeli számadásainkat is. A mi szemléletünkben nincsen és nem is volt soha kárhozatosan született ember. A becsület és az igazlelkűség glóriája éppen úgy elérhető mindnyájunk által, mint ahogy a megbotlásoktól sem mentes senki közülünk. Vallásos szemléletünk Isten világának végső céljaként az embert jelölte meg, s ez ma olyan drága adomány, amely mentesít bennünket az alakoskodásoktól, a kétlakiságtól és egyenes vonalban jelöli meg életigazodásunk irányvonalát.

És ez az az életerő, amely helyet biztosít nekünk lélekszámában ugyan kevés, de jelentőségében mégis számottevő unitárius egyháznak a mai életben.

Szellemileg beletartozunk abba a nagy testvéri közösségbe, amelyet nemzetközi szervezetünk az I. A. R. F. fog össze a globusnak egész területén. Ennek a nemzetközi testvéri közösségnek, a világszövetségnek az elnöke, dr. Wytéma úr látogatott el hozzánk, titkárának Goudover lelkésznek kíséretében a Román Népköztársaságban tett látogatásának rendjén. Rövid volt az idő, amit körünkben töltött, nem volt alkalmunk, hogy vidéki egyházközségeinkbe is levihessük,

de megnyugvással tölt el az a tudat, hogy az erdélyi részekben több unitárius gyülekezetet látogatott meg. Azok pedig nemcsak lelkiileg, hanem külső formájukban is hasonmásai a mi egyházközségeinknek. A közelmúlt napokban járt körünkben családi látogatásra a Van Gennep házaspár. Szeretettel fogadtuk őket, hisz rajtuk már az ötödik budapesti látogatásuk után szinte látja az ember, hogy valósággal otthon érzik magukat közöttünk s a társalgás rendjén egyre több tanújelét adják annak, hogy nagy igyekezettel, mint valami szenvedélyes gyűjtők, valósággal gyűjtik ismerettárunkban a magyar szavakat.

Örvendétes, hogy egyházközségeinkben a szokásos gyülekezeti evangélizációkat rendszeresen megtartják csaknem mindenütt szeretetvendégséggel egybekapcsolva. Jó alkalmak ezek a gyülekezeti találkozók arra, hogy a hivek családi jellegű közösséggé szerveződjenek, amikor az evangélium békessége hatja át a lelkeket, s az emberekről szinte észrevétlenül tűnik el a napi élet gondjainak feszültsége. Feloldódik a lélek és megbékél az ember, hogy utána újult erővel folytassa építő, alkotó munkáját.

Pethő István
püspöki helynök

MIT HOZ GYERMEKEINKNEK AZ ÚJ ESZTENDŐ?

Az 1964-es naptárt lapozgatva, a hófehér papírlapok oly sejtelmesen fedik el előlünk a jövőt, mint a fehér hótakaró a vetést.

Csak egy bizonyos: a gyermekeknek tanulniuk kell s nekünk segítenünk kell munkájukat. De az atomkorszak küszöbén képesek vagyunk-e erre? Még műszaki képzettségű szülők is bizonytalanok a sok új fogalom, új szemlélet előtt.

A technika fejlődése azonban ismét ráébreszti az embert kötelességére. Idegen tájakról, távoli földrészekről lefoszlik a meseszerű varázs, a tudósok kutatási területe határozott körre korlátozódik, s a dolgozó ember pontosan felmérheti működése területét. A nagy szavak, görögtüzek helyett a helytállás került előtérbe. Ez a folyamat az oktatásba új tantárgyat

hozott. A kicsiknek környezetismeretet kell tanulniuk, a nagyobbaknak lakóhelyismeretet; később következik a honismereti szakkör s a felnőttek érdeklődését is felcsigázza az egyre szélesebb területet felölelő helytörténeti kutatás. Finn professzorok vaskos módszertani műveket áldoznak a szülőföldismeretnek.

A családban különösen azok a családtagok segíthetnek ebben a tantárgyban a gyermekeknek, akik tudásukat könyvek helyett a tapasztalatból szerezték. Családtörténet, ipartörténet, szájhagyományok gyűjtése, elfeledett képek, újságok, emlékek felkutatása éppen az otthonukba húzódó, a múlt eseményeit számoltató, erős érzelmi életet élő, szívesen emlékeztető, többnyire vidéki asszonyok hatáskörébe tartozik. Ők, akiket eddig nemigen kérdeztek meg a fizika- és a matematikafeladatok megoldásáról, hiteles forrásként kultúreléletünk munkásaivá válnak. A kialakulóban levő tantárgyak sok bizonytalanságában nekünk, unitáriusoknak komoly segítséget jelenthet Orbán Balázs. Bár műveit könyvesboltban megszerezni sajnos nem lehet, szakkönyvtárakból, vagy családi könyvtárakból kikölcsönözve — mint a helytörténeti kutatás klasszikusát — tanulmányozhatjuk. Ő példát mutatott abban, hogy a kutató szemében semmi sem lehet jelentéktelen. Forrásvizek íze, tájszólások színezete, mondák variációja, családi feljegyzések hangneme olyan vonatkozásokra utal, melyet a szakember tovább eleméz. Ma már igyekszünk a gyűjtők, az elemző szakemberek, s a vidékfejlesztő tervezők feladatát elhatárolni. Orbán Balázs még egymaga töltötte be e feladatokat, áldozatkészsége ezért oly szuggesztív.

Unitárius író művét jutalmazta nemrég az Akadémia szülőfaluja néprajzi elemzéséért. Érdekes lenne az ő útmutatását is olvasni. Pályadíjas monográfia olvasásakor könnyen azt hihetjük, hogy saját környezetünk nem rejt hasonló érdekességeket. Pedig az új tantárgy bevezetésével arra nevelik a tanulókat, hogy a legprózaibb környezet is rendkívül érdekessé válhat, ha idő és tér távlatában, a történelem folyamatosságában látjuk.

A fehér hótakaró alatti vetés minősége már eldöntötte a tavaszt. A gyermekeivel foglalkozó szülő e csöndes órákon a jövőt építi.

A honismereti tárgyakban mindnyájan iskolamesterek lehetünk. Hogy is mondta Brassai Sámuel? „Ha én iskolamester lennék, alázatos mesterségemet a legtöbbször tartanám, hogy felemeljem, ami alant vagy, hogy világosítsam, ami sötétben leledzik.”

S. Weress Jolán

A Magyarországi Unitárius Egyházkör közgyűlése

November 10-én tartotta Egyházkörünk évi rendes közgyűlését a Nagy Ignác utcai egyházközségünk gyülekezeti termében. A közgyűlésen az Állami Egyházügyi Hivatal képviselőjében megjelent Izik János főelőadó.

Dr. Gálfalvi István ek. főgondnok elnöki megnyitója után — amelyben többek között meleg szavakkal emlékezett meg Kriza János néhai nagy püspökünk „Vadrózsák” című népköltési gyűjteménye megjelenésének 100 éves évfordulójáról — a Közgyűlés táviratilag üdvözölte Kádár Jánost, a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elnökét, valamint Prantner Józsefet, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökét, a Szabadelvű és a Vallásos Szabadság Nemzetközi Szövetségének elnökségét, valamint a Brit és Amerikai Unitárius Universalista Egyház vezetőségét.

Nagy figyelemmel kísérték a közgyűlés tagjai Pethő István esperes-püspöki helynök évi jelentését,

amelynek egy részletét lapunk vezetőhelyén közöljük. A jelentés összefogó képet adott az elmúlt hatéves ciklus eredményeiről.

A továbbiak során a közgyűlés hozzájárult a dunapataji egyházközség szórványegyházközséggé minősítéséhez, valamint a polgárdi egyházközség ingatlanainak értékesítéséhez. Az Egyházköri Tanács évi jelentését dr. Nyiredy Géza előadó-titkár ismertette, majd az 1961—1962. évi zárszámadás, továbbá az 1964. évi költségvetési előirányzat elfogadása után a közgyűlés megerősítette tisztségükben Pethő István esperes-püspöki helynököt, dr. Gálfalvi István ek. főgondnokot és R. Filep Imre ek. főjegyzőt. A Közgyűlés alkalmából tartott istentiszteleten a szolgálatot Bencze Márton lelkész látta el. A Közgyűlést népes közebed követte, amelyen a Brassai serlegbeszédet Gyallay Domokos tb. egyházi tanácsos, a jeles író tartotta, méltatva a nagy tudós érdemeit.

A százéves Vadrózsák

A társadalom politikai és gazdasági haladásával egyidőben az irodalom, művészet s általános műveltség is fejlődik. A kedvező külföldi események is jótékonyan hatnak más nemzetek fejlődésére. A francia forradalom magyarországi hullámai például nagy mértékben segítettek elő a reformkor létrejöttét, Széchenyi újszerű gazdasági tervvel mellett, gyökeret vert a radikális kossuthi politika, a Berzsenyi klasszikus hangvételét, Csokonai rokokó líráját, Kisfaludy és írói köre romantizmusát, Vörösmarty még fénylőbb csücsökig, a nyugati költészet magasságáig fokozza. A Zalán futása, a Csongor és Tünde s a nagy költő kisebb elbeszélő és lírai költeményeinek hatása alatt, joggal hihette mindenki, hogy irodalmunk a nemzeti költészet legszebb gyöngyszemeit termelte ki. Hogy nyelvünk felülmúlta Kazinczy, Kölcsey nyelvének nemes szárnyalását, hogy nemzetünk szellemi szintje Vörösmarty színpompájában a legmagasabbrendű kifejezéshez, fényhez ért. Valóban fényponthoz érkeztünk, parnasszusi magaslatra jutottunk. Eddig még soha nem zengett olyan ékesen, nem zúgott olyan hatalmas erővel, nem muzsikált olyan gazdagon a magyar nyelv. És a nemzeti gondolat se tárulkozott olyan távoli láthatárig.

Az angol és német irodalom azonban már valami mást, újabbat, újabb irányt és több erényt, fennköltebb ideált is mutatott. Macpherson és Percy összegyűjtötték az angol, kelta, skót népi költészet régi és legrégebbi maradványait, fellelhető emlékeit, Goethe és Schiller s utánuk Heine még mélyebben ásnak, kutatnak, más szélesebb területekre hatolnak, újabb hódításokat tesznek, magát a népet és az egész emberiséget vonják be költészetük körébe.

A szorosabbra zárt nemzeti eszményt kibővítik, kiegészítik a népvel s a népi-nemzeti eszmét megtermékenyítik az egész emberiség gondolatával.

Nálunk sem kellett sokáig keresgélni. Csak vissza kellett pillantani egy kicsit s hamar észre lehetett venni az eddig szétszórt vagy rejtett gyémántdarabok fénylő csillogását népünk eddig figyelemre se méltított, méltatlanul elhanyagolt gazdag belső lelki világában, erkölcsi sajátosságaiban, külső adottságokban, szokásaikban, szorakozásaiban. Kitűnt, hogy a nép és irodalom kapcsolata eddig se volt ismeretlen nálunk sem. Hogy már a Gellért-legendában szerepel a kézimalmot hajtó magyar leány szép éneke, melyre Walter pap, Gellért püspök kísérelte azt mondta: ez a magyarok szimfóniája. S ez épp elég, ha többet nem is tudunk a magyar paraszti lány énekéről. Horváth János, a magyar irodalomtörténetírás legmesszebbre és legmélyebbre tekintő mestere, egész kötetet szentel a magyar nép szerepének irodalmunkban, de alapos mérlegelés után azt állapítja meg a magyar népieség „Faludytól Petőfiig” című munkájában, hogy a XIX. század első negyedéig a nép irodalmunkban csak ábrándkép, játékos figura, belemagyarozott, meghamisított kép, elképzelt és nem valóságos élőlény. Részletesen elemzi a magyaros és népies iskola költőit, Gvadányi nótáriusának budai utazását, Fazekas Ludas Matyiját, rengeteg számottevő verset, de nem azokban látja a magyar nép igazi testi-lelki megjelenülését, szellemi kincseinek gazdag változatait, lelki alkatát, hanem két ismeretlen költő verseiben s egyéb munkájában. E két ismeretlen költő: Kriza és Szentiványi Mihály.

Krizáról, mint költőről akkor sem, most se sokat tud sem az irodalom, sem a nagyközönség. Egyidőben kezd működését Szentiványival, együtt indítják a Remény című zsebkönyvet, melyben első verseik megjelennek, de ketten együtt se írnak egész életük folyamán többet — Szentiványi különben is nagyon hamar, fiatalon befejezte rövid, de annál tragikusabb pályafutását —, mint legfeljebb egyetlen kötetnyi verset. De a verseknek különös jelentőségűeknek kell lenniök, ha Szentiványit Erdély Petőfi-jének, Petőfi

elődjének mondja Horváth János, ez az éppen rendkívül átgondolt mélyre tekintő értékelésével fascinálo, megkapó irodalomtudós, Krizát pedig a szigorú kis úr, Gyulai Pál, a magyar Percynek nevezi el.

Magyar Percy! A magyar olvasók nagy részének vajmi keveset mond ez a kitűnő hasonlat, díszes jelző, mert nem ismerik a név angol tulajdonosát. De ha azt mondjuk, hogy ez a skót püspök gyűjtötte össze a legrégebbi angol népdalokat, skót balladákat, s hogy azok megjelenése nemcsak világszenzációt keltett, de rányomta bélyegét azóta az egész világirodalomra, valamint, hogy a legnagyobb írók és irodalomtudósok vallják, hogy a világ irodalma e skót gyűjteményben, általa frissült fel, újhódott meg, szépült szebbé és örökkévalóbbá, akkor érzékeltettük az angol Percy jelentőségét s megvilágítottuk a magyar Percy: Kriza János és nagy művének, a Vadrózsáknak is a helyét a magyar irodalomban.

A Vadrózsák 1863-ban, tehát éppen 100 éve jelent meg. Ez az érzékeltetően szép, jelképes című székely népköltési gyűjtemény elég közel férközött már minden magyar szívhez, magyar olvasóhoz, de még közelebb lopózik, ha elmondjuk, hogy ebben a gyűjteményben jelentek meg először Kómives Kelemenné, Kádár Kata, Júlia szép leány, Molnár Anna, Budai Ilona, Barsai és a többi népballada s azok az ősi, szép székely népdalok, melyek és ott visszhangoznak Bartók és Kodály csodálatos művészetében, folytatásait is halljuk időnként Domokos Péter Pál és mások gyűjtésében, a rádióban, előadóterekben. Palló Imre, Basilides Mária, Török Erzsébet, újabban Jancsó Adrienne és Kemény Kló, Tessitori Nóra a papja és papnői, s legutóbb örömmel hallottuk fölzengetni a tv „Ki mit tud”-jain a fiatalabbjaink ajkán, szívében.

Nem mondhatjuk azt, hogy a Vadrózsák az első magyar gyűjtemény, mert azt nyomtatásban megelőzték Erdélyi János kötetei, de Kriza is Erdélyivel egyidőben, vagy még őt megelőzően kezdte gyűjtését s csak a mostohább erdélyi viszonyok akadályozták meg a korábbi kiadásban. Viszont az első székely népköltési gyűjtemény, s az első olyan magyar gyűjtés, amelyben az előbb említett híres balladák és társalk, azóta szintén híressé vált székely népmesék, az első tájszavak, táncszavak megjelentek. Joggal mondhatjuk, hogy a Kriza Vadrózsáiban megjelent ragyogó élkövek nélkül ma már el sem tudnók képzelni irodalmunkat, s azt is, hogy azok ismerete hiányában valósággal szegényebbnek éreznők költészetünket, népünk lelkiségét.

Száz évvel ezelőtt, amikor ezek a balladák először láttak napvilágot, a mi irodalmunk is felfrissült, megfiatalodott. Ezután villámlott fel Petőfi, Arany. És nem kevesebb értékeléssel mondhatjuk, hogy benne érezzük József Attila varázslataiban is. Gyulai és Horváth, Goethe és Schiller, Tolsztoj és Gorkij, franciák és angolok szerint ezután is csak ebből a forrásból: a nép ihletéből szerezhethet új erőt, friss vérkeringést minden nemzet irodalma. A nép lelkének, szellemének kiapadhatatlan aranybányájából s a vele egyenértékű, belőle leledzett friss erekből. Csak azokból színeződhetnek tovább a káprázatos színekben játszó szívárványok: az egyetemes világirodalom.

S. Nagy László

Kedves olvasóinknak

Istentől áldott boldog karácsonyi ünnepeket

és boldog új évet kívánunk

Jászol és lélek — palota

„Ez pedig néktek a jele:
Találtok egy kis gyermeket
bepólyázva feküdni a jászolban”

(Lukács 2—12.)

Amikor a betlehemi égen kigyulladt a fényes csillag, amely a pásztorokat a Gyermekhez vezette, egy láthatatlan kéz intésére felcsendült a mennyei harmóniának fenséges előjátéka és szárnyaló dallamai végig simogatták az emberi lelkeket, megtöltvén azokat kimondhatatlan örömmel és boldog érzésekkel. A Föld szellemvilágában világító fényesség támadt és a szomszéd lelkek a vágyott beteljesülés édes mámorában pihentek el. Megszületett az érdekek nélküli Jóság, a makulátlan Tisztaság, a hivalkodástól mentes Erő, a felmérhetetlen Értelem, a legtündöklőbb és legdiadalmasabb Lélek, megszületett a legtökéletesebb Ember.

Ha a világtörténelem sok kimagasló nagyságai közül néhányan nem születtek volna meg, az emberiség élete nem változott volna meg. Jézus születése és későbbi működése azonban forradalmat jelentett az ember szellemi és lelki életében. Miért? Azért, mert Jézus új embert és új Istent teremtett.

Jézus volt az első, aki az Isten lélek-arcát mutatta meg az embernek. Jézus által lett a mi Istenünk szerető édes Atyánk. Jézus születése pillanatában láthatatlan kezek helyezték el azt az alapkövet, amelyre az Atya háza felépült.

Földi életünkben megszoktuk és természetesnek tartjuk, hogy az atyai hajlékban a gyermekeket a szeretet szála fűzi az Atyához és fordítva. Ha ez így van a mi tökéletlen világunkban, mennyivel nagyobb, tisztább, önzetlenebb az a szeretet, amely a mennyei Atya szívéből sugárzik gyermekei felé. Attól a perctől kezdve, ahogy megépült az Atyai ház — amely az egész emberiséget magához öleli —, ebben a házban a törvény: a legtisztább szeretet. Itt érezte meg először az ember, hogy róla szerető Atyja gondoskodik. — Ó, milyen kietlen és sivár lenne az élet e nélkül az atyai gondoskodás nélkül. Itt ébredt az ember Istenfiúsága tudatára.

Ki tudta volna Jézuson kívül megtenni azt, hogy jászolból indul el és 33 éves koráig felépíti a legtündöklőbb és legmaradandóbb lélek-palotát, amelyben Isten és az ő gyermekei lakoznak. — Mert legnagyobb dolog égen és földön Isten gyermekének lenni.

A Te lelkedben is megszületett Jézus? Nem tudod? Ha a békességes életre vágyol és sikoltó disszonanciák között is a harmóniát keresed, akkor Benned is megszületett.

Jézus testileg egyszer született és egyszer halt meg. De a valóságban annyiszor hal meg, ahány lélek keresztre feszíti önmagában, és annyiszor születik ahány szív befogadja. S az a lélek, és az a szív amelynek lakója Jézus lett, megtalálta az Isten országát. Mert mi az Isten országa? A krisztusi lelkület az emberben. Tehát amilyen fokát elérem a krisztusi lelkületnek, olyan mértékben valósítom meg Isten országát már itt a Földön. Ez pedig a boldogságot is jelenti. Testvérem, aki itthon, vagy a Föld bármely részén a boldogságot keresed, gondoldj erre és vizsgálj meg lelkedet, s tedd alkalmassá Jézus befogadására.

S amikor otthonod meghitt csendjében kigyulladnak az emlékeztető idézéző karácsonyfa apró fényei, nézz kisgyermeked sugárzó arcára, s meglátod azon az igazi boldogságot. Mert a gyermeki boldogság még tökéletes, hiszen Jézus szerint is ővék a mennyeknek országa.

Minden karácsonyfa felett ott áll Jézus szellemének tündöklő fehér alakja, aki nyugtalan lelkedet lecsendesíti, s kicsorduló könnyedet letörli. Te csak azt érezd, hogy boldog vagy. Örökre zárd szívedbe ezt a legnagyobb ajándékot.

Dr. Szabó István

Unitárius szemmel

A Minisztertanácsnak a közelmúltban az ország gazdasági helyzetéről beterjesztett beszámolója népgazdaságunk eredményes fejlődéséről tesz bizonyosságot. A beszámoló szerint a lakosság életkörülményei állandóan javulnak, az ipari termelés az előző évihez viszonyítva 7 százalékkal növekszik. A minisztertanácsi beszámoló arról is tájékoztatást ad, miért kényszerültünk gabonabehozatalra. Bár 10 százalékkal megszorodott a lakosság, lényegesen kisebb területen termelünk gabonát. Sokat ártott a kemény tél és a hosszú ideig tartó forróság. Az így fölmerült ellátási nehézségek elkerülésére kormányzatunk szükségesnek tartja a gabonavetés területének növelését.

Gazdaságpolitikánk legalapvetőbb feladatának jelölte meg a minisztertanácsi beszámoló népünk életkörülményeinek állandó és folyamatos javítását. Mindazokat az életszínvonal emelésére irányuló intézkedéseket, amelyeket ebben az évben nem tudtak megvalósítani, a jövő évre irányozták elő. A beszámoló nyílt őszinteséggel és tárgyilagossággal mutatott rá az itt-ott mutatkozó hiányosságokra és ugyanakkor megjelölte az orvoslás módjait és eszközeit is.

A lengyel—magyar barátság napjainkban örvéndesen megújuló jelei egy említésre méltó évfordulóra hívja fel az unitárius közösség figyelmét. 200 évvel ezelőtt látott napvilágot Szentábrahám községben Augusztinovic Pál, az unitárius egyház és tanulóifjúság egyik legnagyobb jótevője. Az Augusztinovic család — amint az egyháztörténetünkben ismeretes —, egyike volt azoknak a családoknak, akiket a XVII. században unitárius hitükért Lengyelországból száműztek. A magyar föld szeretettel nyitotta ki előttük kapuit, s az Erdélybe jött lengyel unitáriusok közül többen Bánffyhunyadon, Bethlenben, Adámoson telepedtek le, de legtöbben Kolozsvárott találtak hajlékot, ahol külön lengyel egyházközséget alapítottak, amely egy ideig az erdélyi unitárius püspök felügyelete alatt állott. A később teljesen elmagyarosodott atyáinkiai egyesültek a kolozsvári eklézsiával s lelkes munkájukkal részt vettek a kolozsvári ősi unitárius templó mépítésében Augusztinovic Pál hasonló nevű édesapja az Udvarhely megyei Kadács községben 41 éven át az ottani egyházközség lelkipásztora volt. Fia a kolozsvári főgimnáziumban végzett tanulmányai után a jogi pályára lépett, ügyvédi oklevelet szerzett. Előbb főítélőmesteri írnok, majd táblai, később kúriai hites írnok lett. Jogi tanulmányai mellett különösen történelmi és nyelvészeti stúdiumokkal foglalkozott. Kitűnően beszélt németül és franciául, s az egykori feljegyzés szerint a latin nyelvben mester volt. Felfelé ívelő közéleti pályáján később főkormánybiztos lett, majd az országgyűlés az erdélyi főszámvévőség elnöki tisztségével ruházta fel. 1832-ben a nyárádszentlászlói zsinaton egyházunk főgondnokává választotta. 1837-ben halt meg. Porai a kissolyosi temetőben pihennek. Sírjára díszes kivitelű kőoszlopot emelt a kegyelet. Családot nem alapított. Augusztinovic mintegy 120 000 p. F értékű vagyona nagy részét kolozsvári iskolákra hagyta a „tudományos és erkölcsi nevelés javítása és fejlesztése céljaira”. Az iskolára hagyta ezenkívül gazdag könyvtárát is. Benső barátság fűzte bölöni Farkas Sándorhoz, a kiváló észak-amerikai utazóhoz, aki végrendeletének egyik végrehajtója volt.

Azon a főtanácson, amelyen főgondnoki esküt tett, indítványára „forradalmi” végzést hozott a főtanács, amelyben a tanulók akkoriban szokásos testi fenyítését szigorúan megtiltotta. Amikor Augusztinovic születésének 200 éves fordulójára emlékezünk, a közösségi célok önzetlen szolgálata és a példamutató áldozatkészség századok homályán átragyogó szelleme előtt rójuk le a kegyelet adóját.

Emlékezés dr. Bálint Gáborra

Május 26-án múlt 50 esztendeje, hogy ez a nagy nyelvtudósunk meghalt.

A Háromszék vármegyei Szentkatolnán, 1844. március 13-án született Bálint Gábor. Jogi és nyelvészeti tanulmányokkal foglalkozott ugyan és 1871-ben bírói vizsgát is tett, de hajlamait követve, rövidesen a mandzsu és mongol nyelvek tanulmányozására Asztrahánban és Mongolországban nagy utazást tett.

Az a négy esztendő (1871—1875-ig), amit a neves szótárszerkesztő Fogarasi János indítványára és nagy támogatásával Keleten tölthetett, mély benyomást gyakorolt reá, s olyan nyelvtudás megszerzésére nyújtott neki alkalmat, hogy óriási akaraterével az említett nyelvek nagy tudósává fejlődött.

Hazájában kívánta érvényesíteni tudását; megfelelő pozíciót szeretett volna magának szerezni. Ez — talán különös természete és nyakassága miatt is — nehezen akart sikerülni, mire ő egy röpiratot adott ki, s abban elpanaszolta, hogy vele a kultuszminisztérium, s a Tudományos Akadémia méltatlanul bánt el. Az Akadémia főtítkára — a nagy magyar költő, Arany János — mindjárt meg is jegyezte:

„Szegény Bálint Gábor,
Boldogtalan góbé,
Amennyit te szenvedsz,
mi ahhoz a Jóbé?”

Bálint Gábor látva az itthoni elhelyezkedés kilátástalanságát, először 1877-ben a Széchenyi Béla kelet-ázsiai expedíciójával Kínába ment, majd 1879-ben Kisásziába, ahová a török szultán pénzügyi felügyelőjévé nevezte ki. Onnan visszatérve Boszniában, 1888-tól 1890-ig pedig Athénben vállalt állami tolmácsi állást; mikor onnan is hazakerült, s elhelyezkedést csak nem tudott kapni, megint el akarta hagyni hazáját, ekkor írta barátja, Jakab Elek, a nagy unitárius egyháztörténész az Etnográfia c. lapban (1891. évf. 373. lap) az alábbi megszívlelendő sorokat:

„Bálint Gábor a hírlapok közlése szerint ismét búcsúzni készül hazánkból, ahol nem talált kellő existenciát. Azt mondják, hogy különös természetű, nehezen megférő, nyakas ember, aki nem tud alkalmaz-

kodni bizonyos hivatalos paragrafusokhoz és a bírói sablonjaihoz. Hát akkor alkalmazkodjanak ezek hozzá. Mert sablon-nagyságaink és méltóságaink vannak nekünk is fölös számban, de olyan ember, aki annyit tanult és tapasztalt és annyi újat tud, mint Bálint Gábor, nagyon kevés van máshol is. A nemzeti kultúra az első, azután az etikett! Legmegfelelőbb volna, ha az országgyűlés szerény nemzeti díjat, pl. évi 2000 Ft-t szavazna meg Bálintnak, hogy itthon nyugalmasan megérlelhette tapasztalatainak gyümölcsseit.”

Amit Jakab Elek egyszer a fejébe vett (így a Bálint Gábor elhelyezését is), azt ő fáradhatatlanul munkálta is. Hosszantartó és Trefort Ágoston kultuszminiszterrel még heves összeszólalkozást is kiváltó agitációt fejtett ki a Bálint érdekében, hogy egyetemi tanárrá nevezzék ki. A Körösi Csoma Sándor munkája érdemes folytatójának elhelyezkedése lehetővé tételére mindent elkövetett. Írt Szabó Károly kolozsvári egyetemi tanárnak, hogy vessen latba mindent, hogy a bölcsészeti kar hozza javaslatba a kinevezést. Levelekben több alkalommal kérte Ferencz József unitárius püspököt, hogy „tegyenek valamit azért az emberért, ne mondja, hogy a legliberálisabb, s krisztusibb vallásra tért és szeretetet mégsem talált”. Addig nem hagyott békét a kultuszminiszternek, míg határozott ígéretet nem nyert, hogy a kolozsvári egyetemen megfelelő tanszéket állíttat fel.

Bálint Gábort végül is a kilencvenes években az uraltáji összehasonlító nyelvészet tanárává nevezték ki. Irodalmi munkásságából kiemelkedők a török, tatár, mandzsu stb. nyelvtani és nyelvészeti munkái, valamint a kabard-magyar-latin lexikona.

A magánéletben meglehetősen zárkózott volt. Szokásaiban, öltözködésében kissé különc. Szigorúan betartotta a messze Keleten megszokott életmódját, annál is inkább, mert az onnan hozott felesége sem tudott volna eltérni régi szokásaitól.

Nem ért nagyon magas kort, hiszen még 70 éves sem volt, mikor a halál Temesvározt elérte, de hazavitték Háromszékre, s a kézdivásárhelyi temetőben helyezték nyugalomra.

Dr. Zsakó Gyula

Izrael művelődéstörténetéből

A Bibliát olvasó hívő ember sokszor találja magát szembe olyan leírásokkal és körülmények beszámolóival, melyeket nemigen ért meg. Mai életformánk ugyanis sokban eltér a két-három ezer év előtti pásztornépek kultúrájától, annyira, hogy bizonyos tájékozottság nélkül nehézséget jelent a szentírási szöveg megértése. E bizonytalanságon szeretnénk segíteni a következő kultúrtörténeti vázlattal.

A vándorlás korában Izrael népe sátrak alatt táborozott, mely alighanem olyan lehetett mint a mai nomád arab sátrak: cölöpökre kifeszített és lekötözött kecskebőrből készült. Belsejét függönnyel kétfelé osztották a férfiak és a nők részére. A nők férőhelyén van a konyha és kamra. Mezei munkáknál leveles színekben tartózkodtak néhány napig. A megtelepedett nép kétségtelenül használta a kőkorszakból megmaradt barlanglakásokat is. Ezeket csak alvásra használták, mert nappal vagy dolgoztak, vagy kint ténferegtek a szabadban. A barlangokat utánozta a vályogból rakott házacskák is, melyet fecskéfészek módjára egy-egy sziklafalhoz tapasztottak; zsúppal, vagy náddal fedték s aztán agyaggal vonták be azokat. A rácsos ablak a levegőt és a napfényt beengedte, a füstöt pedig ki. Rendes háznak szikláig ásták az alapját. A padlót rendszeren agyagból döngölték. Módos ember a lapos tetőre építette a vendég- és hálószobát vagy legalább sátrat veretett arra. A királyok korától kezdve díszesebben és célszerűbben építkeztek. Eltanulták a fönix építészektől a faragott kő haszná-

latát. A falakat cédrusdeszkákkal borították, elefántcsont betéttel ékesítették. Az ablakokat szükség szerint fatáblákkal zárták. A görög műveltség elterjedésével az addig szűk utcákat kiszélesítették. Központi terek és piacok létesültek, míg az utak végén kapuk álltak. A városokat fal vette körül. A házépítő lakos fel volt mentve a katonai szolgálat alól. A kész ház nagy tekintélynek örvendett, éjszaka pl. nem lehetett benne senkit letartóztatni. Ilyen és hasonló szabályok egész sorával találkozunk az Ószövetség könyveiben.

A mai beduin sátorban kevés a felszerelés: egy-két kecsketömlő víz és tej számára, két gabonaörlő, néhány főzőüst és az olajmécses. Valószínű, hogy az izraeli berendezés is ezekből állott, esetleg a módosabbak hozhattak magukkal Mezopotámiából, Egyiptomból valamivel többet. A szegényebbek nem ágyakban aludtak, hanem gyékényekre vagy köpenyűkre feküdtek. Étkezés közben guggoltak és ujjal nyúltak a közös tálba. A gazdagabbak alacsony asztal mellett ültek vagy dőltek el. Minden lakásban állandóan ott pislogott az olajmécses. Tüzet is erről gyújtottak. Jól felszerelt házból nem hiányzott a kemence, melyben naponta sült a lángosszerű kenyér. Az izraeliták túlnyomórészt növényi eledellel éltek, húst csak jelesebb alkalmakkor, vendéglátáskor vagy áldozataik bemutatásakor fogyasztottak. Étkezésre szánt állatuk a birka, vagy a kecske volt. Borjú ritkán került a kanderba. Vadat, szárnyast csak a legmódosabbak fogyasztottak. Állati vért már Noé nemzedéke sem evett.

A mózesi törvény egész sor „tisztátalan” állapot jelöl meg (lásd Lev. 11. r.). Tilos volt az elhullott, vagy szétmarcangolt állat húsnak élvezete. Ezen tiltások alapja nem mindig egészségügyi, hanem vallási okok voltak, s jórészt olyan állatokról szólnak, amelyek a pogány kultusszal valamilyen vonatkozásban álltak. A főtáplálék, mint említettük, a lángosunkhoz hasonló kenyér volt. A jobb módúak búzakenyeret, a szegényebbek árpából készültet ettek. A kenyérszítást kerek lepényalakban szakították ki és aztán felhevített kövön vagy kemencében sütötték meg, melegen tálalták és kézzel tördelték. Asszonyaik értettek a kovász készítéséhez is. A kenyérhez valami zöldséget, vagy főzeléket: babot, lencsét, vagy kölest fogyasztottak. Halat sózva, főve, vagy parázson sülve használták. Salátát uborkából, hagymából és keserűfüvekből készítettek. Nagy keletje volt az olajbogyónak, dinnyének, szőlőnek és szárított fügének. Aki hosszabb útra indult, a préselt füge és szőlő mellé esetleg pergelt búzát is vitt. A datolya kívánatos eledel volt. Az utazó tevét is azzal abrakolták. Édességük a méz volt. Sójukat a Holt-tenger mellől szállították. Italuk a víz és bor volt. Tejtáplálékul friss aludttejet használtak. Az étkezést juh- és kecskesajt tette változatossá. A vizet forrásból, kútból, esetleg ciszternából merítették. A kutakra korsóval járt az asszony-nép. Hosszabb útra kecsketömlőben vitték italukat. Boraikat szívesen ízesítették fűszerekkel. A mirhával vegyített bor zsongító hatású, azért kínálták vele a vesztőhelyre indulót. Ivásra agyagbögre vagy fém-pohár szolgált. Két étkezési idő volt: délelőtt és nap-szállta után. Az esti étkezés volt a bővebb. Az ételeket lapos tálakon szolgálták fel. Kést, villát nem ismertek, ezért kellett ujjaikat sűrűn öblögetni. A főzés az asszonyok dolga volt, csak a húsfélét sütötte férfi. Étkezés előtt kezet mostak s a családfő asztali áldást mondott. Nagyobb lakomákat este rendeztek. A fehér ruhába öltözött vendégeket szolgáló hívták a lakoma színhelyére, ahol a házigazda csókkal üdvözölte őket, rabszolgák megmosták lábaikat s fejükre olajat öntöttek. Étkezés közben szólt az ének és zene, majd táncosnők lejtettek be a vendégeket szórakoztatni.

Következőekben igyekezni fogunk röviden szólni Izrael technikai és szellemi kultúrájáról, valamint az istentiszteleteik módjairól és az áldozatbemutatók gyakorlásáról.

Bajor János
lelkész

Hírek

Lőrinczi István ny. székelykeresztúri vallásnász, volt esperes október 20-án ünnepelte születésének 100. évfordulóját. Lőrinczi István 1863. október 20-án született Szentábrahámon egyszerű földműves családból. Középszkolai tanulmányait a székelykeresztúri unitárius gimnáziumban végezte, majd a kolozsvári teológiai intézet hallgatója lett. 1888-ban a Kénos-székelyudvarhelyi társaságok lelkészévé nevezték ki. 1891-ben, június 1-én feleségül vette a már néhai Ferenczi Tildát, Ferenczi Lajos felsőrákosi kántor-tanító leányát. Házasságukból kilenc gyermek született, kik közül István, Géza, László és Zoltán életben vannak. Gyermekük közül kilenc unokája, és 6 dédunokája származott. Lőrinczi István hosszú ideig volt esperes, Dávid Ferenc Egyetemi és Lelekeszköri elnök, 1907-től 1947-ig a székelykeresztúri Önszegélyző Népbank-Hitelszövetkezet vezetője volt. Rendkívül széles körű társadalmi munkássága mellett szerkesztette az „Unitárius Egyház” című folyóiratot, amely különösen a Keresztúr-köri lelkészek élénk, harcos egyházpolitikai szócsöve volt.

Lőrinczi István egyházunk legtelesebb hítszónokai közé tartozott, akit az isteni gondviselés teljes szellemi és testi frissességgel áldott meg, olyannyira, hogy 98. születésnapján a székelykeresztúri templomban a teljes istentiszteleti szolgálatot ő látta el. Születésének 100. évfordulóján. Pethő István püspöki helynök a Magyarországi Unitárius Egyház-köri Tanács nevében az alábbi táviratot küldte a jubilánsnak: „Születésének századik évfordulóján Isten iránti hálával és boldog örömmel köszöntjük, jó egészséget és áldásos életet kívánunk”. A ritka jubileum alkalmából a kiváló lelkipásztort mi is bensőséges, szeretetteljes érzel-
sekkel üdvözöljük, s életére Isten gazdag áldását kérjük.”

A szentábrahámi ünnepségen az egyházi főhatóság nevében dr. Kovács Lajos egyházi főjegyző köszöntötte az ünnepeltet.

„Ebben a boldog órában, ezen az áldott családi és gyülekezeti örömnappal — mondotta többek között a szónok —, úgy köszöntöm az Egyházi Képviselő Tanács nevében századik születésnapján Lőrinczi István kedves Atyánkfiait, mint aki hosszú, munkás, öntudatos, eredményes, Istennek tetsző életében a megingathatatlan prófétai lelkületet, lángoló evangéliumi istenhitét és felebaráti szeretetet magasrendű módon megtestesítette, és mind a mai napig példát mutat nekünk arra, hogy az eszmei prófétai szolgálatban öntudatos, újra meg újra szent tüzet gyújtó jézusitanítványoknak, igazi istenfiaiknak miképpen kell megmaradnunk.

Tudjuk, hogy ezen a napon sok száz hívő unitárius ember szerte a hazában és még azonkívül is gondolatban megpihen Szentábrahámon, a dicsőséges unitárius múlt e megszentelt helyén, és lélekben mély tiszteletadással, könnyes áhítattal, Isten iránti őszinte háláadással, meghajtván fejét pátriárkája előtt, új erőt, hitet és lelkesedést merít a nemes életküzdelem további megharcolására. Jöleszik arra gondolnunk, hogy a százéves Lőrinczi István kedves atyánkfiahoz hasonló lelkületű személyiségekben, bennünk, fiatalabb utódokban és e nemes gyülekezet tagjaiban egyaránt az ősek áldott prófétai lelkülete, feltétlen, lángoló, diadalmas Istenhite, példaadó közösségi szelleme, nemes ember- és egyházszeretete él tovább”.

R. Filep Zsuzsanna Katalin és Blszterszky Elemér mezőgazdasági g. mérnök, egyetemi tanársegéd október 26-án tartották esküvőjüket a Nagy Ignác utcai templomunkban. Az esketési szertartást a menyasszony édesapja R. Filep Imre ek. főjegyző végezte. Az örömszülőkre és az ifjú párra Isten áldását kérjük.

HALOTTAINK

Homoki Lajosné, sz. Nagy Margit, fűzesgyarmati egyházközségünk érdemes gondnokának hitvese meghalt. Széles körű részvétellel helyezték örök nyugalomra a fűzesgyarmati temetőben. László Andor helybéli és Bajor János kosordi, volt fűzesgyarmati lelkész szolgálatával.

Varga Józsefné néhai Varga József volt dunapataji gondnokunk özvegye eltávozott az élők sorából. Férjével együtt a dunapataji egyházközségünk alapítói közé tartozott. Lelekes munkáival, áldozatkészségükkel soha el nem múló emléket állítottak maguknak dunapataji híveink körében. Az egyházközségnek annak idején adományoztak temetőkeretet is. Temetése a községbeliek nagy részvétel mellett folyt le a dunapataji temetőben, Pethő István esperes-püspöki helynök szolgálatával.

Csifó Nagy László kolozsvári egyházi előadó-tanácsos tragikus haláláról múlt számunkban már beszámoltunk.

Gyászszertartása nagy részvétellel szeptember 14-én folyt le a kolozsvári unitárius templomban.

Az elhunytól a Romániai Unitárius Egyház nevében dr. Kovács Lajos főjegyző vett búcsút. Beszédéből az alábbi részletet közöljük.

„Csifó Nagy László kedves atyánkfia elment, igen, beteg szívvel és elment Dévára, az unitárius hívő ember számára olyan kedves városba, hogy egyházi megbízatását hűséggel teljesítse. Isten úgy akarta, hogy kedves alakját többé soha ne lássuk viszont. Elindult a meleg családi otthonból, de nem oda, nem a szívéhez és lelkéhez nőt Kolozsvárra, hanem az örök városba, Istenhez tért vissza. Csak éppen annyi ideje volt még, hogy hitvestársát, drága fiát és családtagját magasztosult szeretettel utoljára nevével szólítsa, lélekben megsimogassa, és már ment is Isten színe elé, oda, ahova egyszer nekünk is el kell érkeznünk. Koporsója mellett könnyelken keresztül tanúbizonyságot teszünk arról, hogy hűséges jézusitanítvány, istenfélő, nemesen érző, emberbarát, felebarátként szerető kedves, rokonszenves ember, igazi jóbarát és önzetlen, melegsívű munkatárs volt. Mint a szépség és tisztaság rajongója, egyfelől a szabad, tiszta levegő, a madárdal és virágillat, az erdő és mező beszédes, színes világában, másfelől családjá és munkatársai meghitt körében érezte igazán boldognak magát. Innen áradt ki a szenvedők, a szeretetre és segítségre szoruló, a gyengék, és elesettek, valamint a tisztalelkű gyermekek iránti melegségre, érdeklődésre, nemes emberszeretetre. Csupa melegség, csupa jóság, csupa gyöngédség és figyelmesség, csupa udvariasság és kedvesség volt minden szavában, mozdulatában és cselekedetében. A legtöbbit a szeretet soha el nem múló hatalmáról és áldásáról prédikált: amit a palásttal a vállán mondott, nem volt üres szó, vagy képmutatás; az Isten és emberszeretete parancsolatai alapján igyekezett élni Istennek tetsző magasrendű életet.

Lelekeszi nyugdíjalapra az alábbi adományok érkeztek: özv. Páll Miklósné 2 Ft., Prág Jenőné 5 Ft., Páll Miklós 2 Ft., Ferenc József 10 Ft., Buksa Attiláné 10 Ft., özv. Weltin Józsefné 6 Ft., dr. Salacz Aladárné 5 Ft., Székely Zsigmond 50 Ft., Zsigmond Lőrincz 70 Ft., ifj. Pethő István 30 Ft., id. Orbók Sándor 5 Ft. Az áldozatos szívű adakozókat áldja meg az Isten.

Legszebb karácsonyi ajándék az unitárius imakönyv. Kapható az Egyház-köri Tanács irodájában, valamint a lelekeszi irodákban. Ára: 15.— Ft.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyház-kör.

Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István.

Evi előfizetési díj 12 forint.

Budapest, IX. Hőgyes Endre utca 3.

63.5316/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre igazgató

Indev. szám: 25 842

dr. Kaplay Imréné
Budapest
XII Rácz Aladárné
u. 2/c

A mózesi törvény egész sor „tisztátalan” állapot jelöl meg (lásd Lev. II. r.). Tilos volt az elhullott, vagy szétmarcangolt állat húsának élvezete. Ezen tiltások alapja nem mindig egészségügyi, hanem vallási okok voltak, s jórészt olyan állatokról szólnak, amelyek a pogány kultusszal valamilyen vonatkozásban álltak. A főtáplálék, mint említettük, a lángosunkhoz hasonló kenyér volt. A jobb módúak búzakenyeret, a szegényebbek árpából készültet ettek. A kenyértésztát kerek lepényalakban szakították ki és aztán felhevített kővön vagy kemencében sütötték meg, melegen tálalták és kézzel tördelték. Asszonyaik értettek a kovász készítéséhez is. A kenyérhez valami zöltséget, vagy főzeléket: babot, lencsét, vagy kölest fogyasztottak. Halat sózva, főve, vagy parázson sütvé használták. Salátát uborkából, hagymából és keserűfüvekből készítettek. Nagy keletje volt az olajbogyónak, dinnyének, szőlőnek és szárított fügének. Aki hosszabb útra indult, a préselt füge és szőlő mellé esetleg pergelt búzát is vitt. A datolya kívánatos eledel volt. Az utazó tevéit is azzal abrakolták. Édességük a méz volt. Sójukat a Holt-tenger mellől szállították. Italuk a víz és bor volt. Tejtáplálékul friss aludttejet használtak. Az étkezést juh- és kecskesajt tette változatossá. A vizet forrásból, kútból, esetleg ciszternából merítették. A kutakra korsóval járt az asszony-nép. Hosszabb útra kecsketömlőben vitték italukat. Boraikat szívesen ízesítették fűszerekkel. A mirhával vegyített bor zsongító hatású, azért kínálták vele a vesztőhelyre indulót. Ivásra agyagbögre vagy fém-pohár szolgált. Két étkezési idő volt: délelőtt és nap-szállta után. Az esti étkezés volt a bővebb. Az ételket lapos tálakon szolgálták fel. Kést, villát nem ismertek, ezért kellett ujjaikat sűrűn öblögetni. A főzés az asszonyok dolga volt, csak a húsfélét sütötte férfi. Étkezés előtt kezet mostak s a családfő asztali áldást mondott. Nagyobb lakomákat este rendeztek. A fehér ruhába öltözött vendégeket szolgák hívták a lakoma színhelyére, ahol a házigazda csókkal üdvözölte őket, rabszolgák megmosták lábaikat s fejükre olajat öntöttek. Étkezés közben szólt az ének és zene, majd táncosnők lejtettek be a vendégeket szórakoztatni.

Következőkben igyekezni fogunk röviden szólni Izrael technikai és szellemi kultúrájáról, valamint az istentiszteleteik módjairól és az áldozatbemutatók gyakorlásáról.

Bajor János
lelkész

Hírek

Lőrinczi István ny. székelykeresztúri vallásos tanár, volt esperes október 20-án ünnepelte születésének 100. évfordulóját. Lőrinczi István 1863. október 20-án született Szentábrahámon egyszerű földműves családból. Középkorai tanulmányait a székelykeresztúri unitárius gimnáziumban végezte, majd a kolozsvári teológiai intézet hallgatója lett. 1888-ban a Kénos-székelyudvarhelyi társaságok lelkészévé nevezték ki, 1891-ben, június 1-én feleségül vette a már néhai Ferenczi Tildát, Ferenczi Lajos felsőrákosi kántor-tanító leányát. Házasságukból kilenc gyermek született, kik közül István, Géza, László és Zoltán életben vannak. Gyermeküketől kilenc unokája, és 6 dédunokája származott. Lőrinczi István hosszú ideig volt esperes, Dávid Ferenc Egyetemi és Lelekeszköri elnök, 1907-től 1947-ig a székelykeresztúri Önszegélyző Népbank-Hitelszövetkezet vezetője volt. Rendkívül széles körű társadalmi munkássága mellett szerkesztette az „Unitárius Egyház” című folyóiratot, amely különösen a Keresztúr-köri lelekeszek élénk, harcos egyházközpontjai szócsöve volt.

Lőrinczi István egyházunk legjelesebb hítszónokai közé tartozott, akit az isteni gondviselés teljes szellemi és testi frissességgel áldott meg, olyannyira, hogy 98. születésnapján a székelykeresztúri templomban a teljes istentiszteletet szolgáltató ő látta el. Születésének 100. évfordulóján, Pethő István püspöki helynök a Magyarországi Unitárius Egyházköri Tanács nevében az alábbi táviratot küldte a jubilánsnak: „Születésének századik évfordulóján Isten iránti hálával és boldog örömmel köszöntjük, jó egészséget és áldásos életet kívánunk”. A ritka jubileum alkalmából a kiváló lelképásztort mi is bensőséges, szeretetteljes érzesekkel üdvözöljük, s életére Isten gazdag áldását kérjük.”

A szentábrahám-i ünnepségen az egyházi főhatóság nevében dr. Kovács Lajos egyházi főjegyző köszöntötte az ünnepeltet.

„Ebben a boldog órában, ezen az áldott családi és gyülekezeti örömmünnepen — mondotta többek között a szónok —, úgy köszöntöm az Egyházi Képviselő Tanács nevében századik születésnapján Lőrinczi István kedves Atyámfiait, mint aki hosszú, munkás, öntudatos, eredményes, Istennek tetsző életében a megingathatatlan prófétai lelkületet, lángoló evangéliumi istenhittet és felebaráti szeretetet magasrendű módon megtestesítette, és mind a mai napig példát mutat nekünk arra, hogy az eszmei prófétai szolgálásban öntudatos, újra meg újra szent tüzet gyújtó jézustanítványoknak, igazi istenfiaknak miképpen kell megmaradnunk.

Tudjuk, hogy ezen a napon sok száz hívő unitárius ember szerte e hazában és még azonkívül is gondolatban megpihen Szentábrahámon, a dicsőséges unitárius múlt és megszentelt helyén, és lélekben mély tiszteletadással, könnyes áhítattal, Isten iránti őszinte hálaadással, meghajtva fejét pátriárkája előtt, új erőt, hitet és lelkesedést merít a nemes életküzdélem további megharcolására. Jölesik arra gondolnunk, hogy a százéves Lőrinczi István kedves atyámfiahoz hasonló lelkületű személyiségekben, bennünk, fiatalabb utódokban és e nemes gyülekezet tagjaiban egyaránt az ősök áldott prófétai lelkülete, feltétlen, lángoló, diadalmas istenhite, pédaadó közösségi szelleme, nemes ember- és egyházszeretete él tovább.”

R. Filep Zsuzsanna Katalin és Biszterszky Elemér mezőgazdasági g. mérnök, egyetemi tanársegéd október 26-án tartották esküvőjüket a Nagy Ignác utcai templomunkban. Az esketési szertartást a menyasszony édesapja R. Filep Imre ek. főjegyző végezte. Az örömszülőkre és az ifjú párra Isten áldását kérjük.

HALOTTAINK

Homoki Lajosné, sz. Nagy Margit, fűzesgyarmati egyházközségünk érdemes gondnokának hitvese meghalt. Széles körű részvétellel helyezték örök nyugalomra a fűzesgyarmati temetőben, László Andor helybéli és Bajor János kosordi, volt fűzesgyarmati lelkész szolgálatával.

Varga Józsefné néhai Varga József volt dunapataji gondnokunk özvegye eltávozott az élok sorából. Férjével együtt a dunapataji egyházközségünk alapítói közé tartozott. Lelkes munkájukkal, áldozatkészségükkel soha el nem múló emléket állítottak maguknak dunapataji híveink körében. Az egyházközségnek annak idején adományoztak temetőteret is. Temetése a községbeliek nagy részvéte mellett folyt le a dunapataji temetőben, Pethő István esperes-püspöki helynök szolgálatával.

Csifó Nagy László kolozsvári egyházi előadó-tanácsos tragikus haláláról múlt számunkban már beszámoltunk.

Gyászszertartása nagy részvétellel szeptember 14-én folyt le a kolozsvári unitárius templomban.

Az elhunytól a Romániai Unitárius Egyház nevében dr. Kovács Lajos főjegyző vett búcsút. Beszédéből az alábbi részletet közöljük.

„Csifó Nagy László kedves atyámfia elment, igen, beteg szívével is elment Dévára, az unitárius hívő ember számára olyan kedves városba, hogy egyházi megbízatását hűséggel teljesítse. Isten úgy akarta, hogy kedves alakját többé soha ne lássuk viszont. Elindult a meleg családi otthonból, de nem oda, nem a szívéhez és lelkéhez nőtt Kolozsvárra, hanem az örök városba, Istenhez tért vissza. Csak éppen annyi ideje volt még, hogy hitvestársát, drága fiát és családtaggá magasztosult szerettét utóljára nevével szólítsa, lélekben megsimogassa, és már ment is Isten színe elé, oda, ahova egyszer nekünk is el kell érkeznünk. Koporsója mellett könnyeinken keresztül tanúbizonyságot teszünk arról, hogy hűséges jézustanítvány, istenfélő, nemesen érző, embertársait, felebarátként szerető kedves, rokonszenves ember, igazi jóbarát és önzetlen, melegszívű munkatárs volt. Mint a szépség és tisztaság rajongója, egyfelől a szabad, tiszta levegő, a madárdal és virágillat, az erdő és mező beszédes, színes világában, másfelől családjában és munkatársai meghitt körében érezte igazán boldognak magát. Innen áradt ki a szenvedők, a szeretetre és segítségre szoruló, a gyengék, és elesettek, valamint a tisztalelkű gyermekek iránti meleg érdeklődése, nemes emberszeretete. Csupa melegség, csupa jószág, csupa gyöngédség és figyelmesség, csupa udvariasság és kedvesség volt minden szavában, mozdulatában és cselekedetében. A legtöbbit a szeretet soha el nem múló hatalmáról és áldásáról prédikált: amit a palásttal a vállán mondott, nem volt üres szó, vagy képmutatás; az Isten és emberszeretet parancsolatai alapján igyekezett élni Istennek tetsző magasrendű életet.

Lelekeszi nyugdíjalapra az alábbi adományok érkeztek: özv. Páll Miklósné 2 Ft., Prág Jenőné 5 Ft., Páll Miklós 2 Ft., Ferenc József 10 Ft., Buksa Attiláné 10 Ft., özv. Weltin Józsefné 6 Ft., dr. Salacz Aladárné 5 Ft., Székely Zsigmond 50 Ft., Zsigmond Lőrincz 70 Ft., ifj. Pethő István 30 Ft., id. Orbók Sándor 5 Ft. Az áldozatos szívű adakozókat áldja meg az Isten.

Legszébb karácsonyi ajándék az unitárius imakönyv. Kapható az Egyházköri Tanács irodájában, valamint a lelekeszi irodákban. Ára: 15.— Ft.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István.

Evi előfizetési díj 12 forint.

Budapest, IX. Hőgyes Endre utca 3.

63.5816/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre igazgató

Index-szám: 25 842